

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr.Szóts József ügyvéd által képviselt G. Erdő- és Vadgazdaság Zrt. felperesnek a dr.Gellérthegyi István ügyvéd által képviselt Dél-dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség alperes ellen kártalanítás tárgyában hozott közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránt indult perben a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 2010. június 1. napján kelt 14.K.22.034/2009/10. számú jogerős ítélete ellen az alperes által 12. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2011. április 19. napján megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta az alábbi

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Bács-Kiskun Megyei Bíróság 14.K.22.034/2009/10. számú ítéletét hatályon kívül helyezi, és a felperes keresetét elutasítja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 25.000.- /azaz huszonötezer/ forint elsőfokú- és 25.000.- /azaz huszonötezer/ forint felülvizsgálati perköltséget.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak - külön felhívásra - 16.500.- /azaz tizenhatezer-ötszáz/ forint kereseti- és 36.000.- /azaz harminchatezer/ forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

Ez ellen az ítélet ellen további felülvizsgálatnak helye nincs.

I N D O K O L Á S

A felperes 2005. április 25. napján 47.928.688.- Ft kártalanítási igényt jelentett be a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény /a továbbiakban: Tvt./ 72. §-ának /1/ bekezdésére hivatkozással az alperesnél B., F., H., Ho., Sz. és D. község határoiban található erdőrészletekre vonatkozóan a Duna-Dráva Nemzeti Park, mint természetvédelmi hatóság szakhatósági állásfoglalásaiban előírt fakitermelési tilalmakra és időbeli korlátozásokra alapítva az 1997. évtől 2004. éves évekre vonatkozóan. Az ügyben eljáró elsőfokú hatóság jogalap hiányában az igénybejelentés érdemi vizsgálatát mellőzte, majd a fellebbezés

folytán eljáró másodfokú hatóság az elsőfokú határozatot helybenhagyta. E határozattal szemben benyújtott felperesi keresetet a Bács-Kiskun Megyei Bíróság elutasította. A felülvizsgálati kérelem folytán eljáró Legfelsőbb Bíróság Kfv.III.37.483/2006/6. számú ítéletével a megyei bíróság ítéletét, az alperesi és az elsőfokú határozatra is kiterjedően hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú hatóságot új eljárásra kötelezte.

A Legfelsőbb Bíróság ítélete megállapította, hogy a Tvt. 72. §-ának /1/ bekezdése alapján a kártalanítás jogalapja fennáll, ezért megismételt eljárásban vizsgálni kell, hogy felperesnek volt-e tényleges kára. Megállapította, hogy a kártalanítás összezszerűsége vonatkozásában a tényállást tisztázni kell, és ennek során tisztázni kell azt is, hogy a felperes kára más forrásból - pl. a vagyongazdálkodási szerződés alapján egészben vagy részben - megtérült-e.

A megismételt eljárásban az alperes a Duna-Dráva-Nemzeti Park Igazgatóság szakvéleményére alapítottan 2009. augusztus 19. napján kelt 798-15/09. számú határozatával a kártalanítási igényt elutasította. A határozat többek között arra hivatkozott, hogy olyan erdőrészletek után is kártalanítást igényelt a felperes, melyek a benyújtott éves fakitermelési tervekben nem szerepeltek, ezek vonatkozásában hiányzott a kártalanítási igény jogalapja. Megállapította, hogy a felperes éves tervében tervezett fatömeg mennyiséget az esetek 90 %-ában letermelte, és az ezen felül állva maradt fatömeg számára extra profitot eredményezett volna. Ugyanakkor voltak olyan évek és erdőrészletek, amelyek tekintetében a felperes a területet túlhasználta. Kifejtette, hogy az erdőgazdálkodás ütemezése lehetővé teszi, hogy az időszakos fakivágási korlátozások figyelembevételével végezze el gazdálkodási tevékenységét a felperes. Károlyhitei kötelezettségének keretében a gazdálkodásának ütemezésénél a természetvédelmi korlátozásokat figyelembe kellett venni, ekként a tényleges kára magából a korlátozásból nem keletkezett. Megállapította, hogy sem a területi sem az időbeli korlátozások nem befolyásolták az éves eredményt, mivel az egyes erdőrészletek, illetve hagyásfacsoportok visszahagyásával esetleg bekövetkező termelés kiesések máshonnan pótolhatók voltak, az éves eredménykötelezettségnek az erdőgazdálkodó eleget tett, és a kieső többletbevételei csak a profitját csökkentették.

A kieső profit pedig elmaradt haszon és nem tényleges kár.

A határozat a Legfelsőbb Bíróság ítéletében foglalt iránymutatásnak eleget téve a Tvt. 72. § /2/ bekezdésének c/ pontja alapján vizsgálta, hogy a felperes kára a vagyongazdálkodási szerződés alapján vagy más forrásból egészben vagy részben megtérült-e. E körben megállapította, hogy a felperes vagyongazdálkodási szerződésének 3.3.2. pontja szerint az éves vagyongazdálkodási jog ellenértékének

meghatározásakor kompenzációt kapott, illetve kompenzációt kellett, hogy kapjon a szakhatósági korlátozásokra tekintettel. Mindezért az alperes szerint mellőzni kellett felperes azon bizonyítási indítványát, hogy egy szakértő mérje fel, hogy a hagyásfacsoportokban hagyott fa mennyisége mennyi, és mennyi annak minőségi romlása, különös tekintettel arra, hogy az alapállapotról nem állt rendelkezésre adat, így a szakértő a minőségromlást megállapítani nem tudta volna. Emellett abban a vonatkozásban sem volt szükség szakértői bizonyításra, hogy az újra erdősítési és erdőápolási költségek milyen összegűek voltak, mert ez erdőrészletenként, illetve hagyásfacsoportokonként nincsenek a felperesnél nyilvántartva.

Mindebből összességében az volt megállapítható, hogy a felperes kártalanítási igényének egy része nem állt okozati összefüggésben a természetvédelmi korlátozással, más része vonatkozásában a felperes a tényleges kárt bizonyítani nem tudta, továbbá a felperes a kérelmezett fatömeget letermelte és éves eredménykötelezettségének eleget tett, így tényleges kára nem következett be. Az alperesi határozat legfelsőbb bírósági döntést idézve azt is kimondta, hogy az adott facsoport letermelésének tilalma elmaradt haszonnak minősül, amely nem tekinthető a Tvt. 72. § /1/ bekezdése szerint megtérítendő tényleges kárnak.

A Bács-Kiskun Megyei Bíróság ítéletében az alperes határozatát hatályon kívül helyezte és alperest új eljárás lefolytatására kötelezte. Az ítélet rögzítette, hogy a határozatba foglalt tényállás hiányos volt, mert nem volt megállapítható a kártalanítási igénnyel érintett erdőrészletek felsorolása az elrendelt korlátozás folytán, és ezen hiányosság az alperesi határozatot a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény /a továbbiakban: Ket./ 72. § /1/ bekezdésének ea/ pontjában foglaltak miatt önmagában jogszabálysértővé tette. Az ítélet szerint a kártalanítási igények szerint csoportosítva, az egyes erdőrészletek vonatkozásában az alperesnek évenkénti bontásban kellett volna elbírálnia az igényeket, és ennek megfelelően összegeznie a kártalanítás összegét. A bíróság álláspontja szerint a felperes alappal hivatkozott arra, hogy az éves fakitermelési terv jóváhagyásával az adott területre kapott kitermelési engedélyt, így az engedélyben szereplő természetvédelmi korlátozások folytán - függetlenül attól, hogy a fakitermelési tervben az adott fafajok szerepelnek-e vagy sem - kártalanításra jogosult a további feltételek fennállta esetén.

A bíróság álláspontja szerint a tényleges kár a felperes vagyonában előállt csökkenéssel volt azonos, a hagyásfacsoportok előírása folytán a felperes gazdálkodásából ez a famennyiség kiesett, ennek értéke, mint a korlátozás időpontjában képviselt érték, a

gazdálkodó számára elvész, így ez tényleges kárnak tekinthető, melyet egyes erdőrészletek vonatkozásában, évenkénti bontásban szakértő képes megállapítani. Azt, hogy más területről letermelhette a gazdálkodó a fakitermelésre tervezett fatömeget az alperesnek kell igazolnia. Azt is vizsgálni kell, hogy az adott erdőrészletre vonatkozóan térült-e meg a korlátozásból eredő kár.

A felperesi gazdasági társaság és a vagyonkezelő között létrejött vagyonkezelői szerződés 3.3.2. pontját illetően az alperes nem vizsgálta, hogy a vagyonkezelői díj ellenértékében a megvalósult kár valóban megtérült-e, ennek igazolására további bizonyítás szükséges, különösen a tekintetben, hogy a ténylegesen kártalanítási igénnyel érintett években a vagyonkezelési díj csökkentéséből milyen arányt képviselt a természetvédelmi korlátozások kompenzálása. Ennek megállapítását az alperes a tulajdonos Magyar Állam megkeresésével foganatosíthatja.

A megismételt eljárás keretében lehetséges további bizonyítási indítvány a felperes részéről a vonatkozásban, hogy meg nem térülő költségei, illetve tényleges újraerdősítési és erdőápolási költségei is figyelembevételre kerüljenek.

Az alperes felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és egyben felperes keresetének elutasítását.

Az alperes álláspontja szerint iratellenes volt a jogerős ítélet azon megállapítása, hogy a tényállás hiányosan került megállapításra, továbbá e vonatkozásban túlterjeszkedett a kereseti kérelmen a bíróság, mert ezt a felperes nem kifogásolta, így sérült a Ket. 72. § /1/ bekezdésének e/ pontja, valamint a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény /a továbbiakban: Pp./ 215. §-a is. Az ítélet az érdemi kérdések tekintetében jogszabálysértést nem jelölt meg, így sérti az ítélet a Pp. 221. §-ának /1/ bekezdését is.

Az ítélet figyelmen kívül hagyta azt a körülményt, hogy az erdőgazdálkodás tíz éves üzemtervi ciklusokban történik, ezen belül az üzemterv tartalmazza a részleteket, és csak e tíz éves ciklus keretében vizsgálhatók, hogy ténylegesen milyen kára keletkezhetett a korlátozásokból a felperesnek. Egy-egy erdőrészlet kapcsán éves alapon ezek nem értékelhetők, továbbá a természetvédelmi korlátozásokban előírt hagyásfacsoportok visszahagyása érvényesíthető volt akként, hogy közben a korlátozásra került erdőrészletek 90 %-ában hozzájutott a kitermelésre tervezett fatömeghez. Mindez azért bírt jelentőséggel, mert a kártalanítási igényét felperes a befektetett, de állítása szerint meg nem térülő költségeire alapította.

A jogerős ítélet a per legfontosabb mozzanatainak ismertetésekor nem tért ki az alperes ellenkérelmében hivatkozott, az ügy érdemét érintő legfelsőbb bírósági döntésre, így az ítélet megsértette a Pp. 221. §-át, a 213. § /1/ bekezdését, továbbá a Pp. 206. § /1/ bekezdését is.

A BH 2008/231. számú jogeset szerint az erdőbirtokosnak kell a természetvédelmi okból keletkezett kár esetében az ok-okozati összefüggést bizonyítani. Ez a bizonyítási teher tehát nem az alperesre hárul, ahogy az a jogerős ítéletből következne. Alaptalan a jogerős ítélet azon megállapítása, hogy a gazdálkodó számára a korlátozás hatályba lépésével a vagyon elvesz, így a károsodás bekövetkezett. A fakivágási korlátozással érintett hagyásfacsoportok esetében a felperes vagyonában bekövetkezett értékcsökkenés tekintetében tényleges kár fel sem merülhet, ugyanis ezen faállomány tulajdonosa a felperes általi kivágásáig a Magyar Állam és nem felperes, így felperest ért tényleges kár bekövetkezése kizárt.

Nem lehet továbbá figyelmen kívül hagyni azt sem, hogy az ültetések, az ápolások és a tisztítások költségét az Állam területi alapon támogatja, így az erdőgazdálkodó számára költséget ez nem termel, a további fakitermelési szakmunkák során kikerülő fatömeg értékesítése pedig fedezi a ráfordított munkák költségét. Ezért nem értelmezhető az a megállapítás, hogy a felperesnek meg nem térülő költségei lehetnek hagyásfacsoportok vonatkozásában.

A felperes tárgyaláson, szóban előterjesztett ellenkérelmében kérte a jogerős ítélet hatályában fenntartását, utalva arra, hogy a nyereség, profit és az elmaradt haszon fogalma nem azonos. E nyereség szolgál arra, hogy erdőgazdálkodó kötelezettségeit teljesíteni tudja és az erdő terület ültetések útján hosszú távon fennmaradjon.

Az alperes felülvizsgálati kérelme alapos.

A Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy a jogerős ítélet túlterjeszkedett a kereseti kérelmen, amikor a kellően részletes, huszonhárom oldalas alperesi határozat tekintetében az indokolási kötelezettség a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény /a továbbiakban: Ket./ 72. § /1/ bekezdésének ea/ pontjába ütköző megsértését állapította meg, erre vonatkozó kereseti kérelem hiányában. Ezzel a jogerős ítélet valóban megsértette a Pp. 215. §-a szerinti kereseti kérelemhez kötöttség elvét. Azonban szemben alperesi állásponttal egyértelműen megállapítható volt, hogy a jogerős ítélet, mely jogszabályokon alapszik. A jogerős ítéletnek a Legfelsőbb Bíróság ítélete folytán megismételt eljárás eredményét, a Legfelsőbb Bíróság korábbi ítéletének keretei között kellett

volna értelmeznie, ennek alapján ugyanis az alperes vizsgálata arra irányult, hogy a Tvt. 72. §-a alapján a fennálló jogalap mellett kártalanítás megállapítható-e, azaz volt-e felperesnek ténylegesen felmerült kára, az a Tvt. 72. § /2/ bekezdésében foglaltakra tekintettel figyelembe vehető volt-e, továbbá megtérült-e a kár részben vagy egészben.

Az elsőfokú bíróság ítélete még utalást sem tartalmazott az ügy előzményéhez tartozó, az alperes eljárására iránymutató Kfv.III.37.483/2006/6. számú ítéletében foglaltakra. A Legfelsőbb Bíróság korábbi határozatának figyelmen kívül hagyásával, az abban foglalt alperesre kötelező iránymutatás miatt az elsőfokú ítélet valóban sértette a Pp. 221. §-át.

A Tvt. 72. §-ának /1/ bekezdése értelmében a védett természeti területeken természetvédelmi érdekből - az e törvény hatálybalépését követően - elrendelt gazdálkodási korlátozás, illetve tilalom esetén vagy a termelésszerkezet jelentős megváltoztatásának előírása következtében a tulajdonos vagy - amennyiben a tulajdonos a terület használatát átengedi - a jogszerű használó tényleges kárát meg kell téríteni.

A /2/ bekezdés szerint kártalanítási igényt nem keletkeztet - többek között - amennyiben a kár más forrásból megtérült [c/ pont]; a tulajdonos vagy a jogszerű használó /1/-/4/ bekezdésekben meghatározott korlátozásból, tilalomból, valamint kötelezettség előírásából származó többletköltségei az általa igénybe vett támogatásokból megtérülnek [d/ pont].

A Legfelsőbb Bíróság egyetértett alperessel abban, hogy a jogerős ítélet az értékeléskor figyelmen kívül hagyta a Legfelsőbb Bíróság tényleges kár meghatározásával összefüggő - a per során alperes által hivatkozott - gyakorlatát, nem indokolta meg, hogy értékelése milyen okszerű értékelés mentén volt eltérő, és ezért a tényleges kár fogalmának megítélésekor téves következtetéseket vont le.

A BH 2008/231. számú eseti döntés szerint a kárigény érvényesítéséhez a felperesnek kell a korlátozás és a kár bekövetkezte közti összefüggést igazolni, ahogy ezt a Kfv.IV.37.259/2008/4. számú és a Kfv.IV.37.610/2009/4. számú legfelsőbb bírósági ítéletek is megerősítették. Ezen álláspont helyessége az R. 7. §-ának /3/ bekezdése alapján egyértelműen megállapítható. Ezek az eseti döntések azt is okszerűen magyarázták, hogy ha a hatóság egy adott facsoport letermelését nem engedélyezi, akkor az elmaradt haszonnak és nem tényleges kárnak minősül. E facsoportok vágás-érettségi korig felmerülő költségei ha más erdőrészek letermelésével biztosíthatóak, akkor szintén nem merül fel tényleges kár figyelemmel arra, hogy a tízéves erődgazdálkodási cikluson belül az erődgazdálkodó maga tervezi meg az időbeli ütemezést és ennek során a korlátozás figyelembe vehető. Ezek az eseti döntések alátámasztják azt az alperesi érvelést is,

hogy csak az üzemtervi ciklus lejártával állapítható meg, hogy felmerült-e tényleges kár avagy nem, így felperes igénye valóban időelőtti is volt. A Legfelsőbb Bíróság jelen ügyben nem talált olyan tényt, körülményt adatot és felperes sem adott elő a per során olyan érvelést, amely a kialakult legfelsőbb bírósági gyakorlattól való eltérést indokolta volna.

Emellett jelen ügyben az alperes a Legfelsőbb Bíróság konkrét ügyre vonatkozó jogerős ítélete alapján járt el.

A Ket. 111. §-ának /3/ bekezdése értelmében a hatóságot a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság határozatának rendelkező része és indokolása köti, a megismételt eljárás és a határozathozatal során annak megfelelően köteles eljárni.

E jogszabályhelyből következik, hogy jelen ügyben alapvetően azt kellett vizsgálni, hogy a Legfelsőbb Bíróság jelen ügyre irányadó jogerős ítéletének eleget tett-e az alperes, és az ítélet indokolásában foglalt iránymutatásnak megfelelt-e.

A Legfelsőbb Bíróság megismételt eljárást elrendelő jogerős ítélete úgy értelmezte a Tvt. 72. § /2/ bekezdésének c/ pontját jelen ügyben, hogy a felperes és a tulajdonos közti vagyonkezelő szerződés 3.3.2. pontját is értékelni kellett annak megítélésékor, hogy az esetleges tényleges kár máshonnan megtérült-e.

Ettől a jelen ügyben irányadó értelmezéstől eltérni nem lehet. A felperes a per során azzal érvelt, hogy külön kompenzációt nem kapott a vagyonkezelői szerződés alapján és a vagyonkezelői díjnak nincs köze az üzemtervben megállapított korlátozásokhoz, mert a díj meghatározásánál az Állam, mint tulajdonos jár el. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint ez az érvelés ellentétes a jelen ügyben irányadó jogerős legfelsőbb bírósági iránymutatással, ezért az alperes helyesen járt el, amikor megállapította, hogy a vagyonkezelői szerződés 3.3.2. pontja alapján, hogy a vagyonkezelői jog ellenértékének a mértékét a felek évente külön megállapodásban határozzák meg, melynek során figyelembe veendő főbb szempontok egyike az erdei haszonvételek hatósági és szakhatósági korlátozásai. Az alperes álláspontja szerint az 50.- Ft/ha díj olyan alacsony, hogy a korlátozások ténye be lett számítva.

A megyei bíróság szerint az alperes ezzel még nem bizonyította, hogy a kompenzáció megtörtént, ezért ezt konkrétan kell igazolnia.

A Legfelsőbb Bíróság a megyei bíróság ezen álláspontjával nem értett egyet. A Legfelsőbb Bíróság álláspontja szerint a felperesnek a vagyonkezelői szerződés 3.3.2. pontja alapján egyértelmű lehetősége volt arra, hogy a korlátozásból eredő tényleges kárát a vagyonkezelői díj csökkentésével érvényesítse. Amennyiben ezt nem tette, akkor a tényleges kár nem a korlátozás, hanem felperes felróható magatartásának volt a következménye.

Ebből következik, hogy nem alperesnek kellett e körben a tényállást tisztázni, hanem felperesnek kellett volna a korlátozás és a kár közötti okozati összefüggést bizonyítania azzal, hogy a díj a piaci viszonyoknak megfelelő, annak mértékében a korlátozásból eredő tényleges károk nem jelentek meg, és felperes önhibáján kívül nem tudta érvényesíteni a vagyonkezelői díjban a korlátozásokból eredő egyébként figyelembe vehető kárát. Tehát azt is bizonyítania kellett volna, hogy a kár máshonnan történő megtérülésének elmaradása nem volt a felperesnek felróható. E körben is felperest terhelte a bizonyítási kötelezettség, amely következik az R. 7. § /3/ bekezdésének a/ pontjából és a BH 2008/231. számú eseti döntésből is. A felperes ezzel szemben az ügyben irányadó jogerős legfelsőbb bírósági ítélet iránymutatását vitatta, melyre a Ket. 111. § /3/ bekezdése alapján nem volt lehetősége.

Minderre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény /a továbbiakban: Pp./ 275. §-ának /4/ bekezdése alapján a jogerős ítéletet hatályon kívül helyezte, és felperes keresetét elutasította. A Legfelsőbb Bíróság a pervesztes alperest megillető elsőfokú és felülvizsgálati eljárásban felmerült költségekről a Pp. 270. §-ának /1/ bekezdése folytán alkalmazandó Pp. 78. §-ának /1/ bekezdése és a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003./VIII.22./ IM rendelet 3. §-ának /3/ bekezdése alapján határozott.

A Legfelsőbb Bíróság az illetékekről az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 50. §-ának /1/ bekezdése és a költségmentesség alkalmazásáról szóló 6/1986./VI.26./ IM rendelet 13. §-ának /2/ bekezdése alapján döntött.

Budapest, 2011. április 19.

Bauer Jánosné dr. sk. a tanács elnöke, dr.Kovács András sk. előadó bíró, dr.Kovács Ákos sk. bíró